

СЕКЦІЯ 4. ФІНАНСОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ РОЗВИТКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Батрак К. Д.
студентка

Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

Науковий керівник: Макаренко Ю. П.

доктор економічних наук, професор,

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-254-1-22>

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

З початком повномасштабного вторгнення росії на територію України у лютому 2022 року світова економіка почала динамічно трансформуватися. Зміни відбуваються не лише у нашій державі. Через тісну взаємодію країн з відкритою економікою та процесів глобалізації постійні модифікації господарств зараз притаманні і ряду інших держав.

В умовах повномасштабної війни економіка України, а насамперед – Уряд і Національний банк, зіткнулися з небаченими досі труднощами. Рандомні обстріли з боку країни-агресора призвели до фізичного руйнування великої кількості підприємств та розривів ланцюжків постачань, а окупація східної та південної частини нашої держави призвела до блокади не лише фінансово забезпечених регіонів, а також до перекриття морського експорту, що, в свою чергу, значною мірою знизило податкові та валютні надходження до бюджету. В нинішніх умовах кількість потреб, і, відповідно, видатків зростає досить швидко, в той час, як розміри державного доходу стоять на місці або ж взагалі зменшуються.

Банківська система прийняла всі виклики у сфері економіки, котрі пов'язані з військовою агресією. Перші місяці війни видалися найскладнішими, не лише з точки зору людського фактору, а й з огляду на існування та подальший розвиток різноманітних фінансових

інститутів. До проблем, які виникли на початку війни варто віднести втрату великої кількості відділень та інших активів банків, складність або неможливість транспортування готівки до деяких регіонів, відтік фінансових ресурсів населення, виїзд великої кількості працівників за кордон, або ж їх вступ до лав оборони. На жаль, вітчизняна банківська система вже має досвід вирішення завдань, пов'язаних із ризиками військових дій. Схожі труднощі були у 2014 році, коли росія окупувала Крим і територію Донеччини та Луганщини, проте зараз їх масштаб значно розширився. Можна сказати, що завдяки саме цьому досвіду банківська галузь пережила перші місяці повномасштабного вторгнення з відносно невеликими втратами, перш за все завдяки своєчасним діям Національного банку та банків щодо забезпечення безперебійного функціонування фінансових установ.

НБУ було ухвалено постанову «Про роботу банківської системи та валютного ринку з 24 лютого 2022 року в умовах воєнного стану по всій території України» [1] у зв'язку із оголошенням воєнного стану по всій території України, якою, зокрема, передбачено, що:

- банки забезпечують роботу відділень в безперебійному режимі в умовах відсутності загрози життю та здоров'ю населення;
- банки продовжують роботу з урахуванням обмежень, визначених цією постановою;
- забезпечується доступ до сейфових скриньок в безперебійному режимі;
- безготівкові розрахунки здійснюються без обмежень;
- банкомати підкріплюються готівкою без обмежень;
- НБУ здійснює підкріплення готівкою без обмежень;
- НБУ здійснює бланкове рефінансування банків для підтримки ліквідності без обмежень за сумою терміном до одного року з можливістю пролонгації ще на один рік;
- платежі Уряду України здійснюються без обмежень, згідно із законодавством про особливий період.

Відповідна постанова також передбачає введення тимчасових обмежень з 24 лютого 2022 року, саме:

- призупинити роботу валютного ринку України, крім операцій з продажу іноземної валюти клієнтами;
- зафіксувати офіційний курс на 24 лютого 2022 року;
- обмежити зняття готівки з рахунку клієнта в обсязі 100 тис. грн на день (не враховуючи виплати заробітної плати та соціальних виплат),

крім підприємств та установ, що забезпечують виконання мобілізаційних планів (завдань), Уряду та окремих дозволів Національного банку без нарахування та зняття комісій;

– заборонити видачу готівкових коштів з рахунків клієнтів в іноземній валюті, крім підприємств та установ, що забезпечують виконання мобілізаційних планів (завдань), Уряду та окремих дозволів Національного банку;

– увести мораторій на здійснення транскордонних валютних платежів (крім підприємств та установ, що забезпечують виконання мобілізаційних планів (завдань) та Уряду, окремих дозволів НБУ);

– зупинити здійснення обслуговуючими банками видаткових операцій за рахунками резидентів держави, що здійснила збройну агресію проти України;

– банкам-емітентам електронних грошей призупинити здійснення випуску електронних грошей, поповнення електронних гаманців електронними грошима, розповсюдження електронних грошей.

Зазначені дії та обмеження було введено для забезпечення надійного та стабільного функціонування фінансової системи країни та максимального забезпечення Збройних Сил України, а також для безперебійної роботи об'єктів критичної інфраструктури.

Через зниження валютних надходжень та зростання видатків утримувати фіксований курс гривні НБУ може лише за рахунок втрати валютних резервів. Для збереження резервів центральним банком було введено ряд обмежень (зазначено вище). Тим не менш, за лютий-жовтень даний показник знизився з 29,1 млрд дол. до 23,9 млрд дол. США [2], незважаючи на надходження міжнародної підтримки. Фінансування видатків уряду за рахунок НБУ теж мало свою ціну – за результатами вересня індекс інфляції в Україні склав 101,9%.

В кінці жовтня 2022 року Нацбанком було ухвалено рішення про підвищення облікової ставки до 25%. Це відбулося через невтішні прогнози щодо інфляційних процесів в країні та загалом зростання вітчизняної економіки в цілому. На жаль, допомога від зовнішніх партнерів наразі нижча, ніж необхідно, тому НБУ необхідно ухвалювати такі непопулярні, але необхідні рішення.

Література:

1. Постанова Правління НБУ: «Про роботу банківської системи та валютного ринку з 24 лютого 2022 року в умовах воєнного стану по всій території України» від 24.02.2022 № 18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text>.
2. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>.